

На основу члана 14. став 1. тачка 5) подтачка (1) Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", број 72/09),
Национални просветни савет доноси

Правилник о општим стандардима постигнућа - образовни стандарди за крај обавезног образовања

Правилник је објављен у "Службеном гласнику РС - Просветни гласник", бр. 5/2010
од 5.7.2010. године.

Члан 1.

Овим правилником утврђују се општи стандарди постигнућа - образовни стандарди за крај обавезног образовања.

Члан 2.

Општи стандарди постигнућа - образовни стандарди за крај обавезног образовања одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 3.

Општи стандарди постигнућа - образовни стандарди за крај обавезног образовања примењују се почев од школске 2010/2011. године.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Просветном гласнику".
Број 612-00-33/44/2010-06
У Београду, 2. јуна 2010. године

Председник
Националног просветног савета
проф др **Десанка Радновић**, с.р.

ОПШТИ СТАНДАРДИ ПОСТИГНУЋА - ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ ЗА КРАЈ ОБАВЕЗНОГ ОБРАЗОВАЊА

СРПСКИ ЈЕЗИК

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Вештина читања и разумевање прочитаног, Писано изражавање, Граматика, лексика, народни и књижевни језик и Књижевност.**

У образовне стандарде, после одговарајућих испитивања и одређивања нивоа, треба укључити и област **усмено изражавање**. Као основа за дефинисање стандарда у тој области може послужити следећи списак знања и умења: правилно изговара гласове; поштује књижевнोजичку норму и говору; изражајно чита уметнички текст обрађен у настави и изражајно казује научен текст; препричава текст без сажимања или са сажимањем; зна да исприча о стварном или измишљеном догађају, у првом или трећем лицу, поштујући изворну хронологију или ретроспективно; уме усмено да обавести некога о нечему и опише нешто (да усмено сачини експозиторни и дескриптивни текст); уме да учествује у расправи; уме да формулише своје мишљење и да га јавно исказе; и има изграђену културу комуникације (културу сопственог изражавања, као и слушања и поштовања туђег мишљења).

Стандарде обележене звездом није било могуће тестирати задацима или нису тестирани у овом истраживању.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **вештина читања и разумевање прочитаног** ученик/ ученица:

СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи

СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда*

СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима

СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста

СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима

СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног

СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство - циљ, узрок - последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту

СЈ. 1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области **писано изражавање** ученик/ученица:

СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)

СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу

СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)

СЈ.1.2.4. уме да преприча текст

СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)

СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу

СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)*

СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима

СЈ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње*

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти **граматика** ученик/ученица:

СЈ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнोजичку норму у вези са гласовним променама

СЈ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације*

СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима

СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнोजичку норму у вези с облицима речи

СЈ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творених модела

СЈ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)

СЈ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне)

СЈ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима

- CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми
- CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта)
- CJ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања*
- У подобласти **лексика** ученик/ученица:
- CJ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам
- CJ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.)
- CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.)
- CJ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви)
- CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама
- У подобласти **народни и књижевни језик** ученик/ученица:
- CJ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас)
- CJ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика
- CJ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина
- CJ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)*
- CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој*

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **књижевност** ученик/ученица:

- CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела
- CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)
- CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму
- CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац)
- CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог
- CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја)
- CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик...
- CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе*
- CJ.1.4.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **вештина читања и разумевање прочитаног** ученик/ученица:

- CJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: "летилично читање" (ради брзог налажења одређених информација); читање "с оловком у руци" (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања*
- CJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама)
- CJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове
- CJ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи
- CJ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)
- CJ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима
- CJ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у таквом тексту

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области **писано изражавање** ученик/ученица:

- CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан
- CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај
- CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста
- CJ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика*
- CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти **граматика** ученик/ученица:

- CJ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме
- CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене
- CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи
- CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)
- CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)
- CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима
- CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици
- CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика
- У подобласти **лексика** ученик/ученица:
- CJ.2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам
- CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава
- CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/ или контекста у коме су употребљени (сложенији примери)

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **књижевност** ученик/ученица:

- CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања
- CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација
- CJ.2.4.3. разликује лирско-епске врсте (баладу, поему)
- CJ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове
- CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градијација, метафора, контраст)
- CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност
- CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог
- CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела
- CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ

У области **вештина читања и разумевање прочитаног** ученик/ученица:

СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима)

СЈ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст

СЈ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту

СЈ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе

2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

У области **писано изражавање** ученик/ученица:

СЈ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста

СЈ.3.2.2. саставља аргументативни текст

СЈ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу

СЈ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста

СЈ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму

3. ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК

У подобласти **граматика** ученик/ученица:

СЈ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима

СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује)

СЈ.3.3.3. зна и у свом говору примењује* акценатску норму

СЈ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама

СЈ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)

СЈ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)

У подобласти **лексика** ученик/ученица:

СЈ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла

СЈ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава

4. КЊИЖЕВНОСТ

У области **књижевност** ученик/ученица:

СЈ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова карактеристичних тема и мотива

СЈ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту

СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу

СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту

СЈ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе

СЈ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело

СЈ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже

СЈ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*

МАТЕМАТИКА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Бројеви и операције са њима, Алгебра и функције, Геометрија, Мерење и Обрада података.**

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области **бројеви и операције са њима** ученик/ученица уме да:

МА.1.1.1. прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне)

МА.1.1.2. преведе децимални запис броја у разломак и обратно

МА.1.1.3. упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно

МА.1.1.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $1/5$ од n , где је n дати природан број

МА.1.1.5. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим

МА.1.1.6. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама

2. АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

У области **алгебра и функције** ученик/ученица врши формалне операције које су редуциране и зависе од интерпретације; уме да:

МА.1.2.1. реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану

МА.1.2.2. израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима

МА.1.2.3. сабира, одузима и множи мономе

МА.1.2.4. одреди вредност функције дате таблицом или формулом

3. ГЕОМЕТРИЈА

У области **геометрија** ученик/ученица:

МА.1.3.1. влада појмовима: дуж, полуправа, права, раван и угао (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује неке врсте углова и паралелне и нормалне праве)

МА.1.3.2. влада појмовима: троугао, четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; ученик разликује основне врсте троуглова, зна основне елементе троугла и уме да израчуна обим и површину троугла, квадрата и правоугаоника на основу елемената који непосредно фигуришу у датом задатку; уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему)

МА.1.3.3. влада појмовима: круг, кружна линија (издваја њихове основне елементе, уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника)

МА.1.3.4. влада појмовима: коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину)

МА.1.3.5. влада појмовима: купа, ваљак и лопта (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе)

МА.1.3.6. интуитивно схвата појам подударних фигура (кретањем до поклапања)

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица уме да:

МА.1.4.1. користи одговарајуће јединице за мерење дужине, површине, запремине, масе, времена и углова

МА.1.4.2. претвори веће јединице дужине, масе и времена у мање

МА.1.4.3. користи различите апоене новца

МА.1.4.4. при мерењу одабере одговарајућу мерну јединицу; заокругљује величине исказане датом мером

5. ОБРАДА ПОДАТАКА

У области **обрада података** ученик/ученица уме да:

МА.1.5.1. изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно

МА.1.5.2. прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине

МА.1.5.3. податке из табеле прикаже графиконом и обрнуто

МА.1.5.4. одреди задати проценат неке величине

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области **бројеви и операције са њима** ученик/ученица уме да:

МА.2.1.1. упореди по величини бројеве записане у различитим облицима

МА.2.1.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа

МА.2.1.3. примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама

МА.2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама

2. АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

У области **алгебра и функције** ученик/ученица је рачунске

процедуре довео/ла до солидног степена увежбаности; уме да:

МА.2.2.1. реши линеарне једначине и системе линеарних једначина са две непознате

МА.2.2.2. оперише са степенима и зна шта је квадратни корен

МА.2.2.3 сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином

МА.2.2.4. уочи зависност међу променљивим, зна функцију $y=ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције

МА.2.2.5. користи једначине у једноставним текстуалним задацима

3. ГЕОМЕТРИЈА

У области **геометрија** ученик/ученица уме да:

МА.2.3.1. одреди суплементне и комплементне углове, упоредне и унакрсне углове; рачуна са њима ако су изражени у целим степенима

МА.2.3.2. одреди однос углова и страница у троуглу, збир углова у троуглу и четвороуглу и да решава задатке користећи Питагорину теорему

МА.2.3.3. користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена

МА.2.3.4. влада појмовима: призма и пирамида; рачуна њихову површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку

МА.2.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте када су неопходни елементи непосредно дати у задатку

МА.2.3.6. уочи осносиметричне фигуре и да одреди осу симетрије; користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура (нпр. паралелност и једнакост страница паралелограма)

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица уме да:

МА.2.4.1. пореди величине које су изражене различитим мерним јединицама за дужину и масу

МА.2.4.2. претвори износ једне валуте у другу правилно постављајући одговарајућу пропорцију

МА.2.4.3. дату величину искаже приближном вредношћу

5. ОБРАДА ПОДАТАКА

У области **обрада података** ученик/ученица уме да:

МА.2.5.1. влада описом координатног система (одређује координате тачака, осно или централно симетричних итд)

МА.2.5.2. чита једноставне дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу)

МА.2.5.3. обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном

МА.2.5.4. примени процентни рачун у једноставним реалним ситуацијама (на пример, промена цене неког производа за дати проценат)

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. БРОЈЕВИ И ОПЕРАЦИЈЕ СА ЊИМА

У области **бројеви и операције са њима** ученик/ученица уме да:

МА.3.1.1. одреди вредност сложенијег бројевног израза

МА.3.1.2. оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама

МА.3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама

2. АЛГЕБРА И ФУНКЦИЈЕ

У области **алгебра и функције** ученик/ученица је постигао/ла висок степен увежбаности извођења операција уз истицање својстава која се примењују; уме да:

МА.3.2.1. саставља и решава линеарне једначине и неједначине и системе линеарних једначина са две непознате

МА.3.2.2. користи особине степена и квадратног корена

МА.3.2.3. зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставији облик

МА.3.2.4. разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом; зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства

МА.3.2.5. користи једначине, неједначине и системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке

3. ГЕОМЕТРИЈА

У области **геометрија** ученик/ученица уме да:

МА.3.3.1. рачуна са угловима укључујући и претварање угаоних мера; закључује користећи особине паралелних и нормалних правах, укључујући углове на трансверзали

МА.3.3.2. користи основна својства троугла, четвороугла, паралелограма и трапеза, рачуна њихове обиме и површине на основу елемената који нису обавезно непосредно дати у формулацији задатка; уме да их конструише

МА.3.3.3. одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука

МА.3.3.4. израчуна површину и запремину призме и пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати

МА.3.3.5. израчуна површину и запремину ваљка, купе и лопте, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати

МА.3.3.6. примени подударност и сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица уме да:

МА.3.4.1. по потреби претвара јединице мере, рачунајући са њима

МА.3.4.2. процени и заокругли дате податке и рачуна са таквим приближним вредностима; изражава оцену грешке (нпр. мање од

1 динар, 1cm, 1g)

5. ОБРАДА ПОДАТАКА

У области **обрада података** ученик/ученица уме да:

МА.3.5.1. одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове

МА.3.5.2. тумачи дијаграме и табеле

МА.3.5.3. прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина

МА.3.5.4. примени процентни рачун у сложенијим ситуацијама

ИСТОРИЈА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Историјско знање** и **Истраживање и тумачење историје**.

Историјско знање чини скуп организованих информација и појмова из историјске науке које поседује ученик/ученица на крају основног образовања: знања о времену и простору разумевање хронологије, познавање важних чињеница, појмова, личности и процеса из националне и опште историје, разумевање узрочно-последичних веза, као и вертикална и хоризонтална перспектива у историји.

Историјско знање служи као основ за сагледавање савременог света који узима у обзир временску димензију, у којем је садржано разумевање да садашњи догађаји и збивања имају своје корене у прошлости (често у далекој прошлости), а нису само резултат нечега што се недавно догодило.

Вертикална перспектива односи се на проучавање промене и континуитета током времена. Хоризонтална перспектива односи се на одређивање места појединачних догађаја, дешавања или токова у ширем европском контексту.

Истраживање и тумачење историје чине вештине, умења, ставови и вредности који су засновани на употреби историјских извора, коришћењу различитих средстава у функцији историјског истраживања и стицања знања, и мултиперспективност и пристрасности у тумачењу историје.

Истраживање и тумачење историје служи као основа за аналитичке вештине и умење тумачења, које ће ученици моћи да употребе у будућности да би разумели свет у коме живе и промене које се дешавају и које ће им помоћи да процене податке који до њих долазе преко медија и из других извора.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ

У области **историјско знање** ученик/ученица:

ИС.1.1.1. именује и разликује основне временске одреднице

ИС.1.1.2. именује историјске периоде и зна редослед историјских периода

ИС.1.1.3. зна поделу на праисторију и историју

ИС.1.1.4. уме да одреди којем веку припадају важне године из прошлости

ИС.1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости

ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације

ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје

ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје

ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје

ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости

2. ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ

У области **истраживање и тумачење историје** ученик/ученица:

ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч

ИС.1.2.2. препознаје разлику између текстуалног историјског извора и других текстова познатих ученику, који говоре о истим историјским појавама

ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике

ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда

ИС.1.2.5. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми табеле

ИС.1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми графикона

ИС.1.2.7. зна да исте историјске појаве могу различито да се тумаче

ИС.1.2.8. препознаје различита тумачења исте историјске појаве на једноставним примерима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ

У области **историјско знање** ученик/ученица:

ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом

ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје

ИС.2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје

ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости

ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји

ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје

2. ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ

У области **истраживање и тумачење историје** ученик/ученица:

ИС.2.2.1. уме да закључи о којем догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора

ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора

ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора

ИС.2.2.4. уме да одреди угао гледања на историјску појаву (победника или побеђеног) на основу поређења два историјска извора који говоре о истом историјском догађају, феномену

ИС.2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских личности, догађаја, феномена

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ

У области **историјско знање** ученик/ученица:

ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)

ИС.3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту

ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје

ИС.3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје

ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости

ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања

2. ИСТРАЖИВАЊЕ И ТУМАЧЕЊЕ ИСТОРИЈЕ

- У области **истраживање и тумачење историје** ученик/ученица:
  - ИС.3.2.1. уме да изврши селекцију историјских извора
  - ИС.3.2.2. уме да анализира и процени релевантност историјског извора
  - ИС.3.2.3. уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора
  - ИС.3.2.4. уме да одреди на основу анализе историјског извора контекст у којем је настао извор и контекст о којем говори извор (идеолошки, културолошки, социјални, социјални, политички, географски контекст извора)
  - ИС.3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде, упоређује два графикона и закључује о појави)
  - ИС.3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исту историјску појаву
  - ИС.3.2.7. уме да изрази став и мишљење о одређеном тумачењу историјског феномена и да одреди врсту пристрасности (манипулација, пропаганда, стереотип...)

ГЕОГРАФИЈА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Географске вештине**, **Физичка географија**, **Друштвена географија** и **Регионална географија**.

Област **Географске вештине** чини скуп знања и практичних вештина којима ученици треба да овладају у настави географије, а односе се на познавање оријентације у простору, практично коришћење и познавање географске карте, коришћење статистичког или другог материјала који је систематизован у табеле, дијаграме, схеме и моделе.

Области **Физичка географија** и **Друштвена географија** чине географска знања/чињенице, везе и законитости у географском омотачу Земље у коме се додирују, прожимају и развијају Земљине сфере, чинећи јединствену нераздвојиву целину.

Област **Регионална географија** чини скуп географских знања/чињеница, везе и законитости на комплексном географском простору испреплетаном деловањем природе и људи, чиме се указује на обележја, проблеме и специфичности регија у свету и регија у нашој земљи.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ГЕОГРАФСКЕ ВЕШТИНЕ

У области **географске вештине** ученик/ученица:

- ГЕ.1.1.1. разуме појам оријентације и наводи начине оријентисања
- ГЕ.1.1.2. наводи и описује начине представљања Земљине површине (глобус и географска карта)
- ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте

2. ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

У области **физичка географија** ученик/ученица:

- ГЕ.1.2.1. именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред
- ГЕ.1.2.2. описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања
- ГЕ.1.2.3. именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу, биосферу) и препознаје њихове основне одлике

3. ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА

У области **друштвена географија** ученик/ученица:

- ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред
- ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране

4. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА

У области **регионална географија** ученик/ученица:

- ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе
- ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ГЕОГРАФСКЕ ВЕШТИНЕ

У области **географске вештине** ученик/ученица:

- ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти
- ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти
- ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом
- ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на некој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом

2. ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

У области **физичка географија** ученик/ученица:

- ГЕ.2.2.1. описује небеска тела и њихова кретања
- ГЕ.2.2.2. разликује и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе у Земљиним сферама (литосфери, атмосфери, хидросфери, биосфери)

3. ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА

У области **друштвена географија** ученик/ученица:

- ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва
- ГЕ.2.3.2. именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст...)

4. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА

У области **регионална географија** ученик/ученица:

- ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије
- ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи њихове географске регије

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ГЕОГРАФСКЕ ВЕШТИНЕ

У области **географске вештине** ученик/ученица:

- ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте

2. ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

У области **физичка географија** ученик/ученица:

- ГЕ.3.2.1. препознаје димензије Земље и објашњава последице Земљиног облика и њених кретања
- ГЕ.3.2.2. објашњава физичко-географске законитости у географском омотачу (климатску и биогеографску зоналност) и наводи мере за његову заштиту, обнову и унапређивање

3. ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА

У области **друштвена географија** ученик/ученица:

- ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља
- ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности

4. РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА

У области **регионална географија** ученик/ученица:

- ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој

земљи и уме да издвоји географске регије

ГЕ.3.4.2 објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије

ГЕ.3.4.3 објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије

БИОЛОГИЈА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Особине живих бића, Јединство грађе и функције као основа живота, Наслеђивање и еволуција, Живот у екосистему, Човек и здравље и Посматрање, мерење и експеримент.**

Оваква поставка образовних стандарда, осим што има чврсто упориште у постојећим циљевима и задацима програма и градива Биологије, истовремено указује и на могућу прекомпозицију Наставног плана и програма Биологије, пратећи очекивани развој система образовања и нових знања у биологији. Образовни стандарди из области **Посматрање, мерење и експеримент** моћи ће да остваре само оне школе које су адекватно опремљене.

За предмете природних наука (Биологија, Физика и Хемија) додатно су дефинисани заједнички образовни стандарди који се односе на експеримент у природним наукама.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА

У области **особине живих бића** ученик/ученица:

БИ.1.1.1 уме да наведе основне карактеристике живог света

БИ.1.1.2. разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима

БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња

БИ.1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих

БИ.1.1.5. зна да постоје просторне и временске промене код живих бића и познаје основне чињенице о томе

2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА

У области **јединство грађе и функције као основа живота** ученик/ученица:

БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије

БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија

БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека и основне функције које се обављају на нивоу организма

БИ.1.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси

БИ.1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном

БИ.1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)

БИ.1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином

3. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

У области **наслеђивање и еволуција** ученик/ученица:

БИ.1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте

БИ.1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања

БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал

БИ.1.3.4. зна за појам и основну улогу хромозома

БИ.1.3.5. зна основне принципе наслеђивања

БИ.1.3.6. зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују

БИ.1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће

БИ.1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи

БИ.1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа

БИ.1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама

4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ

У области **живот у екосистему** ученик/ученица:

БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима

БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације

БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)

БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају

БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта

БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)

БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)

БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења

5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

У области **човек и здравље** ученик/ученица:

БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава

БИ.1.5.2. разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране

БИ.1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућне љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима

БИ.1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије)

БИ.1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару

БИ.1.5.6. разуме предности и недостатке употребе података у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница

БИ.1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека

БИ.1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора)

БИ.1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље

БИ.1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентном добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.)

БИ.1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље

БИ.1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)

БИ.1.5.13. зна како се треба понашати према особи која болује од болести зависности или је ЖИВ позитивна

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА

У области **особине живих бића** ученик/ученица:

БИ.2.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима)

БИ.2.1.2. познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима

БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе

БИ.2.1.4. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у околностима када делује мањи број чинилаца на типичне заједнице живих бића или организме

2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА

У области **јединство грађе и функције као основа живота** ученик/ученица:

БИ.2.2.1. разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијским организмима (разлике између биљне и животињске ћелије, између коштане и мишићне ћелије и сл.)

БИ.2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа

БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека

БИ.2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам

БИ.2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје

БИ.2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање

БИ.2.2.7. познаје термин хомеостаза и зна да објасни шта он значи

БИ.2.2.8. зна да је неопходна координација функција у вишећелијским организмима и зна који органски системи омогућују ову интеграцију

БИ.2.2.9. зна да нервни и ендокрини системи имају улогу у одржавању хомеостазе

3. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

У области **наслеђивање и еволуција** ученик/ученица:

БИ.2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања

БИ.2.3.2. разуме механизам настанка зигота

БИ.2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима

БИ.2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина

БИ. 2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма

БИ. 2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине

4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ

У области **живот у екосистему** ученик/ученица:

БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи

БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова

БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација

БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)

БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи

БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају

БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини

БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије

БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)

5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

У области **човек и здравље** ученик/ученица:

БИ.2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља

БИ.2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница

БИ.2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница

БИ.2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека

БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ОСОБИНЕ ЖИВИХ БИЋА

У области **особине живих бића** ученик/ученица:

БИ.3.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.)

БИ.3.1.2. уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо

БИ.3.1.3. разуме критеријуме по којима се разликују биљке и животиње и уме да их примени у атипичним случајевима

БИ.3.1.4. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа класе/реда најважнијих група

БИ.3.1.5. уме да објасни везу између промена у просторном и временском окружењу и промена које се дешавају код живих бића у комплексним ситуацијама у сложенијим заједницама

2. ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА

У области **јединство грађе и функције као основа живота** ученик/ученица:

БИ.3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека

БИ.3.2.2. разуме морфолошку повезаност појединих нивоа организације и њихову међусобну функционалну условљеност

БИ.3.2.3. разуме узроке развоја и усложњавања грађе и функције током еволуције

БИ.3.2.4. разуме да је у остваривању карактеристичног понашања неопходна функционална интеграција више система органа и разуме значај такве интеграције понашања за преживљавање

- БИ.3.2.5. разуме сличности и разлике у интеграцији грађе и функције јединке током животног циклуса
БИ.3.2.6. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који информису организам о стању у околини и њихову улогу у одржавању унутрашње равнотеже (улога нервног система)
БИ.3.2.7. зна и разуме главне морфолошке и функционалне карактеристике органа који реагују на промене у околини и карактеристике органа који враћају организам у равнотежу онда када је из ње избачен (стресно стање - улога ендокриног система)
БИ.3.2.8. зна и разуме које су последице стресног стања за организам

3. НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА

У области **наслеђивање и еволуција** ученик/ученица:

- БИ.3.3.1. разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба
БИ.3.3.2. разуме да полне ћелије настају од посебних ћелија у организму
БИ.3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији
БИ.3.3.4. зна да је број хромозома у ћелији карактеристика врсте
БИ.3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције
БИ.3.3.6. разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста

4. ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ

У области **живот у екосистему** ученик/ученица:

- БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози
БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутоτροφне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)
БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота)
БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животног заједница и популација
БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје
БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене)
БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета
БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете

5. ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ

У области **човек и здравље** ученик/ученица:

- БИ.3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести
БИ.3.5.2. познаје основне принципе лечења заразних и других болести
БИ.3.5.3. разуме основне биолошке процесе који леже у основи физиолошки правилне исхране
БИ.3.5.4. познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност
БИ.3.5.5. познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимија, шећерна болест)
БИ.3.5.6. разуме механизме поремећаја функције појединих органа
БИ.3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности
БИ.3.5.8. разуме механизме стресног стања и утицај јаких негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца

6. ПОСМАТРАЊЕ, МЕРЕЊЕ И ЕКСПЕРИМЕНТ

Заједничка област за предмете природних наука: Биологију, Физику и Хемију.

У области **посматрање, мерење и експеримент** на **основном** нивоу ученик/ученица:

- БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)
БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар, прикаже резултате у табели/графикону и извести о резултату
БИ.1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада
БИ.1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника

У области **посматрање, мерење и експеримент** на **средњем** нивоу ученик/ученица:

- БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података, систематизује податке и извести о резултату
БИ.2.6.2. зна шта је грешка инструмента и прецизност мерења и уме по упутству да калибрише инструмент
БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
БИ.2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника, да постави хипотезу, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату

У области **посматрање, мерење и експеримент** на **напредном** нивоу ученик/ученица:

- БИ.3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података
БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата
БИ.3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај
БИ.3.6.4. разуме значај контроле и пробе у експерименту (варирање једног/више фактора), уме да постави хипотезу и извуче закључак
БИ.3.6.5. зна, уз одговарајуће навођење наставника, самостално да осмисли, реализује и извести о експерименту на примеру који сам одабере

ФИЗИКА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Силе, Кретање, Електрична струја, Мерење, Топлота и енергија и Математичке основе физике.**

За један број исказа, нпр. оних који су повезани са вештинама мерења, постоји само индиректна потврда у резултатима испитивања, због тога што коришћени инструменти испитивања нису имали могућности да такве вештине измере. Ипак, они су укључени у стандарде зато што су те компетенције препознате као битне.

За предмете природних наука (Биологија, Физика и Хемија) додатно су дефинисани заједнички образовни стандарди који се односе на експеримент у природним наукама.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. СИЛЕ

У области **силе** ученик/ученица:

- ФИ.1.1.1. уме да препозна гравитациону силу и силу трења које делују на тела која мирују или се крећу равномерно
ФИ.1.1.2. уме да препозна смер деловања магнетне и електростатичке силе
ФИ.1.1.3. разуме принцип спојених судова

2. КРЕТАЊЕ

У области **кретање** ученик/ученица:

- ФИ.1.2.1. уме да препозна врсту кретања према облику путање
ФИ.1.2.2. уме да препозна равномерно кретање

ФИ.1.2.3. уме да израчуна средњу брзину, пређени пут или протекло време ако су му познате друге две величине

3. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА

У области **електрична струја** ученик/ученица:

ФИ.1.3.1. уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале

ФИ.1.3.2. уме да препозна магнетне ефекте електричне струје

4. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица:

ФИ.1.4.1. уме да чита мерну скалу и зна да одреди вредност најмањег подеока

ФИ.1.4.2. уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена

ФИ.1.4.3. зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време

ФИ.1.4.4. уме да препозна јединице за брзину

ФИ.1.4.5. зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака

ФИ.1.4.6. зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време

5. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА

У области **енергија и топлота** ученик/ученица:

ФИ.1.5.1. зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре

ФИ.1.5.2. уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. СИЛЕ

У области **силе** ученик/ученица:

ФИ.2.1.1. уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције

ФИ.2.1.2. зна основне особине гравитационе и еластичне силе, и силе потиска

ФИ.2.1.3. уме да препозна када је полуга у стању равнотеже

ФИ.2.1.4. разуме како односи сила утичу на врсту кретања

ФИ.2.1.5. разуме и примењује концепт густине

ФИ.2.1.6. зна да хидростатички притисак зависи од висине стуба флуида

2. КРЕТАЊЕ

У области **кретање** ученик/ученица:

ФИ.2.2.1. уме да препозна убрзано кретање

ФИ.2.2.2. зна шта је механичко кретање и које га физичке величине описују

ФИ.2.2.3. уме да препозна основне појмове који описују осцилаторно кретање

3. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица:

ФИ.2.3.1. уме да користи важније изведене јединице SI и зна њихове ознаке

ФИ.2.3.2. уме да препозна дозвољене јединице мере изван SI, нпр. литар или тону

ФИ.2.3.3. уме да користи префиксе и претвара бројне вредности физичких величина из једне јединице у другу, нпр. километре у метре

ФИ.2.3.4. зна када мерења понављамо више пута

4. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА

У области **електрична струја** ученик/ученица:

ФИ.2.4.1. зна да разликује електричне проводнике и изолаторе

ФИ.2.4.2. зна називе основних елемената електричног кола

ФИ.2.4.3. уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно

ФИ.2.4.4. уме да израчуна отпор, јачину струје или напон ако су му познате друге две величине

ФИ.2.4.5. уме да препозна топлотне ефекте електричне струје

ФИ.2.4.6. разуме појмове енергије и снаге електричне струје

5. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА

У области **енергија и топлота** ученик/ученица:

ФИ.2.5.1. зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине, односно висине на којој се тело налази

ФИ.2.5.2. уме да препозна појаве код којих се електрична енергија троши на механички рад

ФИ.2.5.3. уме да препозна појмове рада и снаге

ФИ.2.5.4. зна да унутрашња енергија зависи од температуре

ФИ.2.5.5. зна да запремина тела зависи од температуре

6. МАТЕМАТИЧКЕ ОСНОВЕ ФИЗИКЕ

У области **математичке основе физике** ученик/ученица:

ФИ.2.6.1. разуме и примењује основне математичке формулације односа и законитости у физици, нпр. директну и обрнуту пропорционалност

ФИ.2.6.2. уме да препозна векторске физичке величине, нпр. брзину и силу

ФИ.2.6.3. уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. СИЛЕ

У области **силе** ученик/ученица:

ФИ.3.1.1. разуме и примењује услове равнотеже полуге

ФИ.3.1.2. зна какав је однос сила које делују на тело које мирује или се равномерно креће

ФИ.3.1.3. зна шта је притисак чврстих тела и од чега зависи

ФИ.3.1.4. разуме и примењује концепт притиска у флуидима

2. КРЕТАЊЕ

У области **кретање** ученик/ученица:

ФИ.3.2.1. уме да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање

ФИ.3.2.2. уме да примени односе између физичких величина које описују осцилаторно кретање

ФИ.3.2.3. зна како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању

ФИ.3.2.4. зна основне физичке величине које описују таласно кретање

ФИ.3.2.5. уме да препозна основне особине звука и светлости

ФИ.3.2.6. зна како се прелама и одбија светлост

3. МЕРЕЊЕ

У области **мерење** ученик/ученица:

ФИ.3.3.1. уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице SI система

ФИ.3.3.2. уме да мери јачину струје и напон у електричном колу

ФИ.3.3.3. зна шта је грешка мерења

4. ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА

У области **електрична струја** ученик/ученица:

ФИ.3.4.1. зна како се везују отпорници и инструменти у електричном колу

5. ЕНЕРГИЈА И ТОПЛОТА

У области енергија и топлота ученик/ученица:

ФИ.3.5.1. разуме да се укупна механичка енергија тела при слободном паду одржава

ФИ.3.5.2. уме да препозна карактеристичне процесе и термине који описују промене агрегатних стања

7. ЕКСПЕРИМЕНТ

(заједничка област за предмете природних наука: Биологију, Физику и Хемију)

У области експеримент на основном нивоу ученик/ученица:

ФИ.3.7.1. поседује мануелне способности потребне за рад у лабораторији

ФИ.3.7.2. уме да се придржава основних правила понашања у лабораторији

У области експеримент на средњем нивоу ученик/ученица:

ФИ.2.7.1. уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања или мерења

ФИ.2.7.2. уме да врши једноставна уопштавања и систематизацију резултата

ФИ.2.7.3. уме да реализује експеримент по упутству

У области експеримент на напредном нивоу ученик/ученица:

ФИ.3.7.1. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата мерења

ФИ.3.7.2. уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом

ХЕМИЈА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Општа хемија** (супстанце, структуре, својства и промене), **Неорганска хемија** (елементи, неорганска једињења и реакције), **Органска хемија** (органска једињења, структура и реакције), **Биохемија** (биолошки важна органска једињења) и **Хемија животне средине**.

За предмете природних наука (Биологија, Физика и Хемија) додатно су дефинисани заједнички образовни стандарди који се односе на експеримент у природним наукама.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ОПШТА ХЕМИЈА

У области **општа хемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.1.1. да прави разлику између елемената, једињења и смеша из свакодневног живота на основу њихове сложености

ХЕ.1.1.2. о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења на основу њихових својстава

ХЕ.1.1.3. на основу којих својстава супстанце могу да се разликују, којим врстама промена супстанце подлежу као и да се при променама укупна маса супстанце не мења

ХЕ.1.1.4. да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и те честице међусобно разликује по наелектрисању и сложености грађе

ХЕ.1.1.5. тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима

ХЕ.1.1.6. квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације

ХЕ.1.1.7. шта су раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу

ХЕ.1.1.8. значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со, индикатор

У области **општа хемија** ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.1.1.9. загрева супстанцу на безбедан начин

ХЕ.1.1.10. измери масу, запремину и температуру супстанце

ХЕ.1.1.11. састави апаратуру и изведе поступак цеђења

ХЕ.1.1.12. у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства, растворљивост), као и да та својства опише

2. НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **неорганска хемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.2.1. основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање, проводљивост топлоте и електрицитета и реакцију са кисеоником)

ХЕ.1.2.2. везу између својстава неметала и метала и њихове практичне примене

ХЕ.1.2.3. да препозна метале (Na, Mg, Al, Fe, Zn, Cu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава

ХЕ.1.2.4. да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења

ХЕ.1.2.5. примере оксида, киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења

ХЕ.1.2.6. основна физичка и хемијска својства оксида, киселина, база и соли

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.1.2.7. утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боју, мирис)

ХЕ.1.2.8. докаже кисело-базна својства супстанце помоћу индикатора

ХЕ.1.2.9. испита растворљивост соли

ХЕ.1.2.10. безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором

3. ОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **органска хемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.3.1. формуле, називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

ХЕ.1.3.2. основна физичка и хемијска својства угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

ХЕ.1.3.3. практичан значај угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара у свакодневном животу

4. БИОХЕМИЈА

У области **биохемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.4.1. да наведе физичка својства (агрегатно стање и растворљивост) масти и уља, угљених хидрата, протеина

ХЕ.1.4.2. примере и заступљеност масти и уља, угљених хидрата и протеина у намирницама

5. ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У области **хемија животне средине** ученик/ученица зна:

ХЕ.1.5.1. значај безбедног поступања са супстанцама, начине њиховог правилног складиштења, а са циљем очувања здравља и животне средине

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ОПШТА ХЕМИЈА

У области **општа хемија** ученик/ученица зна:

ХЕ.2.1.1. како тип хемијске везе одређује својства супстанци (температуре топљења и кључања, као и растворљивост супстанци)

ХЕ.2.1.2. значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, неутрализација, супституција, адисија, анхидрид, изомер, изотоп

ХЕ.2.1.3. шта је засићен, незасићен и презасићен раствор

ХЕ.2.1.4. да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења и једначине хемијских реакција неутрализације и супституције

У области **општа хемија** ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.2.1.5. изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре растварача, уситњавањем супстанце, мешањем)

ХЕ.2.1.6. промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварача (разблаживање и концентровање)

ХЕ.2.1.7. у огледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама приказује табеларно или шематски

ХЕ.2.1.8. израчуна процентни састав једињења на основу формуле и масу реактанта и производа на основу хемијске једначине, то јест да покаже на основу израчунавања да се укупна маса супстанци не мења при хемијским реакцијама

ХЕ.2.1.9. израчуна масу растворене супстанце и растварача на основу процентне концентрације раствора и обрнуто

ХЕ.2.1.10. направи раствор одређене процентне концентрације

2. НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **зна да**:

ХЕ.2.2.1. на основу назива оксида, киселина, база и соли састави формулу ових супстанци

ХЕ.2.2.2. пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.2.2.3. експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом

ХЕ.2.2.4. испита најважнија хемијска својства киселина (реакцију са карбонатима и металима)

3. ОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **органска хемија** ученик/ученица **зна да**:

ХЕ.2.3.1. пише једначине хемијских реакција сагоревања угљоводоника и алкохола

4. БИОХЕМИЈА

У области **биохемија** ученик/ученица **зна**:

ХЕ.2.4.1. најважније улоге масти и уља, угљених хидрата и протеина у живим организмима

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ОПШТА ХЕМИЈА

У области **општа хемија** ученик/ученица **разуме**:

ХЕ.3.1.1. разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша, на основу врста честица које их изграђују

ХЕ.3.1.2. како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима

ХЕ.3.1.3. да су својства супстанци и промене којима подлежу условљене разликама на нивоу честица

ХЕ.3.1.4. структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома, молекула и јона

ХЕ.3.1.5. зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача

ХЕ.3.1.6. значење следећих термина: естерификација, сапонификација

У области **општа хемија** ученик/ученица **уме**:

ХЕ.3.1.7. на основу својстава састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање

ХЕ.3.1.8. да осмисли експериментални поступак према задатом циљу/проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е

ХЕ.3.1.9. да израчуна процентуалну заступљеност неке супстанце у смеши, да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају реактант у вишку и однос масе и количине супстанце

2. НЕОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **разуме**:

ХЕ.3.2.1. да су физичка и хемијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома/молекула

ХЕ.3.2.2. хемијска својства оксида (реакције са водом, киселинама, хидроксидима)

ХЕ.3.2.3. да општа својства киселина зависе од њихове структуре (реакције са хидроксидима, металима, карбонатима, бикарбонатима и базним оксидима)

ХЕ.3.2.4. да општа својства база зависе од њихове структуре (реакције са киселинама и са киселим оксидима)

ХЕ.3.2.5. да физичка и хемијска својства соли зависе од њихове структуре

У области **неорганска хемија** ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.3.2.6. изведе реакцију неутрализације

3. ОРГАНСКА ХЕМИЈА

У области **органска хемија** ученик/ученица **разуме**:

ХЕ.3.3.1. хемијске реакције угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

ХЕ.3.3.2. видове практичне примене угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својстава која имају

У области **органска хемија** ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.3.3.3. пише једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара

4. БИОХЕМИЈА

У области **биохемија** ученик/ученица **зна**:

ХЕ.3.4.1. основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине

У области **биохемија** ученик/ученица **разуме**:

ХЕ.3.4.2. основна хемијска својства масти и уља (сапонификацију и хидролизу), угљених хидрата и протеина

6. ЕКСПЕРИМЕНТ

(заједничка област за предмете природних наука: Биологију, Физику и Хемију)

У области **експеримент** на **основном** нивоу ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.1.6.1. безбедно рукује основном опремом за експериментални рад и супстанцама

ХЕ.1.6.2. изведе експеримент према датом упутству

У области **експеримент** на **средњем** нивоу ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.2.6.1. прикупи податке посматрањем и мерењем и да при том користи одговарајуће инструменте

ХЕ.2.6.2. табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења

ХЕ.2.6.3. изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата

У области **експеримент** на **напредном** нивоу ученик/ученица **уме да**:

ХЕ.3.6.1. препозна питање/проблем који се може експериментално истражити

ХЕ.3.6.2. постави хипотезе

ХЕ.3.6.3. планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе

ХЕ.3.6.4. донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Знање и разумевање, Слушање музике, Музичко извођење и Музичко стваралаштво.**

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

У области **знање и разумевање** ученик/ученица уме да:

МК.1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености

МК.1.1.2. опише основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва.

2. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

У области **слушање музике** ученик/ученица уме на основу слушања музичких примера да именује:

МК.1.2.1. музичке изражајне елементе

МК.1.2.2. извођачки састав

МК.1.2.3. музичке жанрове

МК.1.2.4. српски музички фолклор

3. МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ

У области **музичко извођење** ученик/ученица уме да:

МК.1.3.1. пева једноставне дечје, народне или популарне композиције

МК.1.3.2. изводи једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту

4. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

У области **музичко стваралаштво** ученик/ученица уме да:

МК.1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења

МК.1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела

МК.1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима

МК.1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

У области **знање и разумевање** ученик/ученица уме да анализира повезаност:

МК.2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером)

МК.2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми)

МК.2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота

2. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

У области **слушање музике** ученик/ученица уме да:

МК.2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре)

МК.2.2.2. препозна структуру одређеног музичког жанра

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ЗНАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ

У области **знање и разумевање** ученик/ученица:

МК.3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела

МК.3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора

МК.3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд

МК.3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)

2. СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

У области **слушање музике** ученик/ученица уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са:

МК.3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера

МК.3.2.2. жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера

МК.3.2.3. контекстом настанка и применом различитих облика музичког фолклора

3. МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ

У области **музичко извођење** ученик/ученица уме да:

МК.3.3.1. изводи разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима

4. МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

У области **музичко стваралаштво** ученик/ученица уме да:

МК.3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте

МК.3.4.2. импровизује и/или компоује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова

МК.3.4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу, перформанс

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Образовни стандарди су дефинисани за следеће области: **Медији, материјали и технике визуелних уметности, Елементи, принципи и садржаји** (теме, мотиви, идеје...) **визуелних уметности и Улога, развој и различитост визуелних уметности.**

Термином визуелна уметност обухваћени су традиционални медији ликовних и примењених уметности (цртање, сликање, вајање, графика, керамика, костимографија...), савремени медији (телевизија, филм, сви облици дизајна и дигиталне уметности...), архитектура, фолклорна уметност, уметнички занати (ткање, грнчарија, накит, радови у дрвету, папиру и другим материјалима).

У оквиру сваке области развијени су кратки искази по нивоима, тј. описане су способности, знања и вештине ученика. Они су дефинисани преко кључних компоненти учења: основних знања, стваралачких способности и критичког мишљења

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. МЕДИЈИ, МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **медији, материјали и технике визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности

ЛК.1.1.2. изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове

ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)

2. ЕЛЕМЕНТИ, ПРИНЦИПИ И САДРЖАЈИ (ТЕМЕ, МОТИВИ, ИДЕЈЕ...) ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **елементи, принципи и садржаји** (теме, мотиви, идеје...) **визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.1.2.1. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)

3. УЛОГА, РАЗВОЈ И РАЗЛИЧИТОСТ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **улога, развој и различитост визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.1.3.1. описује разлике које уочава на уметничким радовима из различитих земаља, култура и периода

ЛК.1.3.2. зна да наведе различита занимања за која су потребна знања и вештине стечени учењем у визуелним уметностима (нпр. костимограф, дизајнер, архитекта...)

ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)

ЛК.1.3.4. зна неколико примера примене визуелних уметности у свакодневном животу

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. МЕДИЈИ, МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **медији, материјали и технике визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.2.1.1. познаје и користи (у свом раду) основне изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелних уметности

ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)

2. ЕЛЕМЕНТИ, ПРИНЦИПИ И САДРЖАЈИ (ТЕМЕ, МОТИВИ, ИДЕЈЕ...) ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **елементи, принципи и садржаји** (теме, мотиви, идеје...) **визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт

ЛК.2.2.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)

3. УЛОГА, РАЗВОЈ И РАЗЛИЧИТОСТ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **улога, развој и различитост визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.2.3.1. лоцира одабрана уметничка дела у историјски и друштвени контекст

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. МЕДИЈИ, МАТЕРИЈАЛИ И ТЕХНИКЕ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **медији, материјали и технике визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.3.1.1. познаје и користи различите изражајне могућности класичних и савремених медија, техника и материјала визуелне уметности

ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

2. ЕЛЕМЕНТИ, ПРИНЦИПИ И САДРЖАЈИ (ТЕМЕ, МОТИВИ, ИДЕЈЕ...) ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **елементи, принципи и садржаји** (теме, мотиви, идеје...) **визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.3.2.1. одабира адекватна средства (медиј, материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју

ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат

ЛК.3.2.3. користи тачне термине (нпр. текстура, ритам, облик...) из визуелних уметности (примерене узрасту и садржају) када образлаже свој рад и радове других

ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и на радовима других

3. УЛОГА, РАЗВОЈ И РАЗЛИЧИТОСТ ВИЗУЕЛНИХ УМЕТНОСТИ

У области **улога, развој и различитост визуелних уметности** ученик/ученица:

ЛК.3.3.1. анализира одабрана уметничка дела у односу на време настанка и према културној припадности (описује основне карактеристике, намеру уметника...)

ЛК.3.3.2. описује потребна знања и вештине који су неопходни у занимањима везаним за визуелне уметности

ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе (нпр. библиотека, интернет...) да би проширио своја знања из визуелних уметности

ЛК.3.3.4. разуме међусобну повезаност и утицај уметности и других области живота

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

За предмет физичко васпитање образовни стандарди су дефинисани за три области: **Оспособљеност у вештинама, Знања о физичком вежбању и физичком васпитању** и **Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика**.

Оспособљеност у вештинама подразумева ниво савладаности садржаја програма Физичког васпитања: Спортске игре (кошарка, одбојка, рукомет, фудбал), Атлетика (трчање, скокови, бацање), Вежбе на справама и тлу (тло, прескок, греда, двовисински разбој, кругови, коњ са хватаљкама, вратило, разбој), Плес, Ритмичка гимнастика, Пливање, Стони тенис и Вежбе обликовања.

Знања о физичком вежбању и физичком васпитању садрже: основне појмове о физичком вежбању и основним правилима вежбања, правила спортских игара и индивидуалних спортова, утицај физичког вежбања на личност, као и смисао физичког васпитања.

Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика односи се на: уверења, ставове, интересовања, тимски рад и самооактуализацију ученика у физичком вежбању и физичким активностима уопште и процесу физичког васпитања посебно.

Стандардима нису обухваћени ученици са посебним потребама, као ни ученици који су делимично ослобођени појединих активности из здравствених разлога. У оба случаја наставник врши проверу стандарда у области **оспособљеност у вештинама** према могућностима ученика.

Напомена: у нашем систему физичког васпитања значајно место заузима развој моторичких способности, али ова област није посебно обухваћена стандардима. За то би било неопходно извршити посебно истраживање на знатно већем узорку и уз предлог тестова од којих би се формирала национална батерија тестова.

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на основном нивоу.

1. ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

У подобласти **спортске игре** ученик/ученица:

ФВ.1.1.1. игра спортску игру примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других

ФВ.1.1.2. зна функцију спортске игре, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ

У подобласти **атлетика** ученик/ученица:

ФВ.1.1.3. правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат

ФВ.1.1.4. зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.5. зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока

ФВ.1.1.6. зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.7. зна правилно да скаче увис варијантом технике маказице

ФВ.1.1.8. зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ

ФВ.1.1.9. правилно баца куглу из места и мери дужину хица

ФВ.1.1.10. зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ

У подобласти **вежбе** на справама и тлу ученик/ученица правилно изводи основне вежбе и комбинације на справама и тлу, чува и помаже, поштује сигурносна правила, зна називе вежби, основе организације рада на справи и пружа прву помоћ:

ФВ.1.1.11. ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу

ФВ.1.1.12. ученик/ученица правилно изводи прескоке

ФВ.1.1.13. ученик/ученица изводи вежбе и комбинације вежби на греди

ФВ.1.1.14. ученица правилно изводи основне вежбе на двовисинском разбоју

ФВ.1.1.15. ученик правилно изводи основне вежбе на коњу са хватаљкама

ФВ.1.1.16. ученик правилно изводи основне вежбе на круговима

ФВ.1.1.17. ученик правилно изводи основне вежбе на паралелном разбоју

ФВ.1.1.18. ученик правилно изводи основне вежбе на вратилу

У подобласти **плес** ученик/ученица:

ФВ.1.1.19. се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње у простору основним облицима кретања (ходање, трчање)

У подобласти **ритмичка гимнастика** ученица:

ФВ.1.1.20. правилно изводи основне вежбе из ритмичке гимнастике

ФВ.1.1.21. зна називе вежби и основе тренинга, пружа прву помоћ

У подобласти **пливање** ученик/ученица:

ФВ.1.1.22. плива и поштује правила самоспасавања и безбедности око и у воденој средини

У подобласти **вежбе обликовања** ученик/ученица:

ФВ.1.1.23. правилно изводи најмање један комплекс вежби обликовања и приказује вежбе за поједине делове тела

ФВ.1.1.24. зна утицај и значај вежби обликовања за организам, познаје поделу вежби обликовања и њихову терминологију, и функцију појединих вежби у комплексу

У подобласти **стони тенис** ученик/ученица:

ФВ.1.1.25. игра стони тенис примењујући основне елементе технике и поштује правила игре

ФВ.1.1.26. зна функцију стоног тениса, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и методiku тренинга, пружа прву помоћ

Напомена: у Програму физичког васпитања стони тенис се предвиђа у оквиру Обавезног изборног предмета физичког васпитање - Изабрани спорт и у оквиру система школских спортских такмичења. У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања стони тенис се даје као пример наставницима како могу сами изградити стандарде за спортску грану која није обухваћена овим стандардима. Стони тенис се, у овом циклусу, не предвиђа као обавезан стандард.

2. ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

У области **знања о физичком вежбању и физичком васпитању** ученик/ученица зна:

ФВ.1.2.1. смисао Физичког васпитања

ФВ.1.2.2. утицај физичког вежбања

ФВ.1.2.3. основне појмове везане за физичко вежбање

ФВ.1.2.4. безбедност током вежбања

ФВ.1.2.5. основна правила спортских игара

3. ВРЕДНОВАЊЕ ФИЗИЧКОГ ВЕЖБАЊА

У области **вредновање физичког вежбања** ученик/ученица:

ФВ.1.3.1. испољава позитиван став према физичком вежбању у свакодневном животу

ФВ.1.3.2. испољава заинтересованост за физичко вежбање

ФВ.1.3.3. доказује се кроз физичко вежбање

ФВ.1.3.4. испољава позитиван став према сарадњи са другима у реализацији различитих задатака Физичког васпитања

Следећи искази описују шта ученик/ученица зна и уме на средњем нивоу.

1. ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

У подобласти **спортске игре** ученик/ученица:

ФВ.2.1.1. игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других

ФВ.2.1.2 зна функцију и значај спортске игре, већи број правила, принципе и утицај тренинга

У подобласти **атлетика** АТЛЕТИКА ученик/ученица:

ФВ.2.1.3. правилно изводи варијанту технике штафетног трчања

ФВ.2.1.4. зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће

ФВ.2.1.5. зна правилно да скаче увис леђном варијантом технике

ФВ.2.1.6. правилно баца куглу леђном варијантом технике

ФВ.2.1.7. зна правила за такмичење

ФВ.2.1.8. учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини

У подобласти **вежбе на справама и тлу** ученик/ученица, на справама на којима вежба и на тлу зна: мере сигурности, чување и помагање, називе вежби и основе организације рада:

ФВ.2.1.9. ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на тлу

ФВ.2.1.10. ученик/ученица правилно изводи згрчу

ФВ.2.1.11. ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди

ФВ.2.1.12. ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на двовисинском разбоју

ФВ.2.1.13. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на коњу са хваталкама

ФВ.2.1.14. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на круговима

ФВ.2.1.15. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на паралелном разбоју

ФВ.2.1.16. ученик правилно изводи вежбе и комбинације вежби на вратилу

У подобласти **плес** ученик/ученица:

ФВ.2.1.17. повезује просторно и временски плесне елементе у целину, изводи и реализује најмање један одабрани дечији плес

ФВ.2.1.18. влада основном терминологијом, препознаје и разликује друштвене и народне плесове

У подобласти **ритмичка гимнастика** ученица:

ФВ.2.1.19. правилно изводи вежбу са реквизитима

У подобласти **пливање** ученик/ученица:

ФВ.2.1.20. плива једном од техника спортског пливања, поседује вештину самопомоћи у води и безбедног понашања у и око водене средине

У подобласти **вежбе обликовања** ученик/ученица:

ФВ.2.1.21. правилно изводи и показује више комплекса вежби обликовања без и са реквизитима

ФВ.2.1.22. зна принципе састављања комплекса вежби обликовања и дозирање оптерећења

У подобласти **стони тенис** ученик/ученица:

ФВ.2.1.23. игра стони тенис користећи виши ниво технике удараца повезујући их са кретањем, може да одигра тактичку замисао и користи више врста сервиса

ФВ.2.1.24. зна функцију и значај стоног тениса, већи број правила, принципе и утицаја тренинга

Напомена: у Програму физичког васпитања стони тенис се предвиђа у оквиру Обавезног изборног предмета физичког васпитање - Изабрани спорт и у оквиру система школских спортских такмичења. У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања стони тенис се даје као пример наставницима како могу сами изградити стандарде за спортску грану која није обухваћена овим стандардима. Стони тенис се, у овом циклусу, не предвиђа као обавезан стандард.

2. ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

У области **знања о физичком вежбању и физичком васпитању** ученик/ученица зна:

ФВ.2.2.1. терминологију

ФВ.2.2.2. основе тренинга

ФВ.2.2.3. да дозира оптерећење током вежбања

Скраћени искази описују шта ученик/ученица зна и уме на напредном нивоу.

1. ОСПОСОБЉЕНОСТ У ВЕШТИНАМА

У подобласти **спортске игре** ученик/ученица:

ФВ.3.1.1. игра спортску игру примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама

ФВ.3.1.2. зна тактику игре, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди

У подобласти **атлетика** ученик/ученица:

ФВ.3.1.3. правилно изводи варијанту технике штафетног трчања

ФВ.3.1.4. учествује на такмичењу у атлетском петобоју

ФВ.3.1.5. зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју

У подобласти **вежбе на справама и тлу** ученик/ученица, на справама на којима вежба и на тлу зна: мере сигурности, чување и помагање, називе вежби, основе организације рада и учествује на школском такмичењу:

ФВ.3.1.6. ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу

ФВ.3.1.7. ученик/ученица правилно изводи згрчку и разношку са изразитијим фазама лета

ФВ.3.1.8. ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на греди

ФВ.3.1.9. ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на двовисинском разбоју

ФВ.3.1.10. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на коњу са хваталкама

ФВ.3.1.11. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на круговима

ФВ.3.1.12. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на паралелном разбоју

ФВ.3.1.13. ученик правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на вратилу

ФВ.3.1.14. ученик учествује у гимнастичком петобоју, а ученица учествује у гимнастичком четворобоју

У подобласти **плес** ученик/ученица:

ФВ.3.1.15. самостално изводи сопствену композицију покрета и кретања уз музичку пратњу и успешно моторички у ритму и темпу реализује одабрани народни, друштвени и дечији плес; влада основама тренинга и учествује на такмичењу

ФВ.3.1.16. зна терминологију плесова и систем такмичења

У подобласти **ритмичка гимнастика** ученица:

ФВ.3.1.17. правилно изводи самостални састав без и са реквизитима из ритмичке гимнастике и учествује на такмичењу

У подобласти **пливање** ученик/ученица:

ФВ.3.1.18. зна да плива две технике спортског пливања и такмичи се

У подобласти **вежбе обликовања** ученик/ученица:

ФВ.3.1.19. саставља, правилно изводи и показује сложене комплекса вежби обликовања без и са реквизитима

ФВ.3.1.20. зна да саставља комплексе вежби обликовања и дозира оптерећење

У подобласти **стони тенис** ученик/ученица:

ФВ.3.1.21. игра стони тенис повезујући одигравање сложених елемената у целину заједно са кретањем, формира концепције игре према својим психо-физичким способностима, организује школско такмичење, суди на такмичењу.

ФВ.3.1.22. зна тактику стоног тениса, систем такмичења, начин организовања меча и суди.

Напомена: у Програму физичког васпитања стони тенис се предвиђа у оквиру Обавезног изборног предмета физичко васпитање - Изабрани спорт и у оквиру система школских спортских такмичења. У оквиру Образовних стандарда за крај обавезног образовања стони тенис се даје као пример наставницима како могу сами изградити стандарде за спортску грану која није обухваћена овим стандардима. Стони тенис се, у овом циклусу, не предвиђа као обавезан стандард.

2. ЗНАЊА О ФИЗИЧКОМ ВЕЖБАЊУ И ФИЗИЧКОМ ВАСПИТАЊУ

У области **знања о физичком вежбању и физичком васпитању** ученик/ученица зна:

ФВ.3.2.1. правила индивидуалних спортских грана и спортских игара

ФВ.3.2.2. основе система такмичења

ФВ.3.2.3 начин организовања такмичења